

Asia: VN/725/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen rahoituksesta

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta

OAJ pitää tutkintokoulutukseen valmentavaa koulutusta tärkeänä uudistuksena nivelvaiheen koulutuksen toteuttamisessa. Uuden koulutusmuodon valtakunnallisesti kattava järjestäminen ja saavutettavuus on turvattava rahoitusmallilla, joka edesauttaa ja kannustaa tutkintokoulutukseen valmentavan koulutuksen järjestämistä. Koska koulutuspaikkoja ei oppivelvollisuuden laajentamisen yhteydessä katsottu tarpeelliseksi lisätä, on rahoitusjärjestelmän tuettava kyseisen koulutuksen järjestämisedellytyksiä varsinkin ammatillisessa koulutuksessa. Pidämme tarpeellisena, että jatkossa TUVA-koulutuspaikkojen riittävyttä seurataan ja lisätään rahoitusta sekä paikkoja tarpeen mukaan.

Opiskelijamäärät voivat vaihdella TUVA-koulutuksessa alueellisesti eri vuosina ja opintojen räätälöinti edellyttää eri koulutuksen järjestäjien välistä yhteistyötä. Lisäksi opiskelijoiden yksilölliset tarpeet edellyttävät henkilökohtaisten opintosuunnitelmien laatimista ja opiskelijan tarpeiden mukaista erityisen tuen antamista. Opiskelijalähtöinen, yksilöllisten opintosuunnitelmien toteuttaminen edellyttää rahoitusjärjestelmältä sitä, että se tunnistaa kyseisen koulutusmuodon muusta toisen asteen koulutuksesta poikkeavan, vahvempaa resursointia edellyttävän opetuksen- ja tuen suunnittelutarpeen sekä reagoi nopeasti todellisiin opiskelijamääriin koulutuksessa.

OAJ pitää ehdotusta nykyisten perusopetuksen lisäopetuksen, lukiokoulutuksen- ja ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmien varaan rakentuvasta järjestelmästä kannatettavana. Rahoitusjärjestelmä ei kuitenkaan tunnista oppimisen tuen tarpeessa olevien opiskelijoiden erityistarpeita. TUVA-koulutuksen luonteesta ja tarkoituksesta johtuen koulutuksessa on keskimääräisesti huomattavasti ammatillista- ja lukiokoulutusta enemmän oppimisen tuen tarpeessa olevia opiskelijoita.

OAJ huomauttaa, että uudistuksen valmistelussa ja rahoitusmekanismeissa ei ole erikseen huomioitu TUVA-koulutuksen oppimateriaaleista aiheutuvia kustannuksia. Esitystä on tältä osin täsmennettävä.

OAJ:n mielestä S2/R2 opetuksen huomattava tarve TUVA-koulutuksessa tulee erikseen huomioida rahoitusperusteissa. OAJ edellyttää, että eduskunnan oppivelvollisuuslain käsittelyn yhteydessä hyväksymän lausunnon mukaisesti S2/R2 opetuksen edellyttämää resursointia, tukea sekä ohjausta kehitetään ja seurataan.

Lausuma 14: Eduskunta edellyttää, että S2/R2-opetuksessa olevien tukea ja ohjausta kehitetään ja kielitietoinen opetus otetaan myös osaksi muuta opetusta. Oppilaitoksissa tulee myös seurata toteutuneita S2/R2-opetustuntimääriä

Huomiot ehdotetusta rahoitusmallista

Pidämme tärkeänä sitä, että rahoituksen tason yhteneväisyyttä seurataan ja tarvittaessa muutetaan säädettyjä painokertoimia. Kuten esityksessä todetaan, se on erityisesti ammatillisen koulutuksen suhteellisen rahoituksen vuoksi tarpeellista. Ehdotammekin sen vuoksi säädettäväksi, että painokertoimia tarkastellaan säännöllisesti vuosittain.

Huomiot perusopetuksen järjestäjän TUVA-koulutuksen rahoituksesta

Perusopetuksen nykyinen rahoitusjärjestelmä ei tunnista rahoituksen korotusperusteena oppilaan erityisen tuen tarvetta ja sitä ei ehdoteta muutettavaksi vaan TUVA:n yksikköhinta sisältäisi keskimääräisenä myös erityisen tuen tarpeesta aiheutuvan rahoituksen. Tätä pidämme asiana, joka vielä vaatii uudelleen tarkastelua ja kenties täsmentämistä. Keskimääräinen eli laskennallinen summa ei välttämättä kohtaa juuri niitä järjestäjiä, joilla tukea tarvitsevia opiskelijoita on enemmän.

Tiedetään, että oppimisen ongelmat eivät katoa perusopetuksen päättymisen jälkeen, vaan juuri ne opiskelijat, jotka tukea ovat tarvinneet peruskoulun aikana, tarvitsevat sitä jatkossakin. Mikäli rahoitusmalli ei kannusta ottamaan erityisen tuen oppilaita riittävällä yksikköhinnan korotuksella huomioon, on riskinä se, että he jäävät ilman tarvitsemaansa tukea.

Esityksessä rahoitus pohjautuisi jatkossakin edellisen vuoden toteutuneiden kustannusten perusteella eikä reaaliaikaisesti ja näemme tämän mallin kankeana. Rahat olisi kohdennettava suoraan sen mukaisesti, miten opiskelijat ovat eri TUVA- järjestäjien koulutuksiin hakeutuneet ja niissäkin tosiasiallisten opiskelijoiden mukaan.

TUVA:n toteuttaminen perusopetuksessa edellyttää omanlaistaan opetusmateriaali ja näihin esitetty rahoitusmalli ei ota kantaa. Pidämme tärkeänä sitä, että joka puolella Suomea TUVA:an osallistuvien opiskelijoiden saama opetus on yhtä laadukasta ja tässä opetukseen käytettävät materiaalit sekä niiden rahoitus, ovat oleellisia.

Huomiot lukiokoulutuksen järjestäjän TUVA-koulutuksen rahoituksesta

OAJ pitää ehdotettua TUVA -koulutuksen rahoitusmallia, joka vastaa nykyistä LUVA -koulutuksen rahoitusperiaatetta lähtökohtaisesti hyvänä. Esityksessä mainitusti lukiokoulutuksen TUVA-koulutukseen osallistujien määrää on kuitenkin toistaiseksi vaikea arvioida. Siksi myös rajoitusjärjestelmää on tarkasteltava opiskelijamäärien vakiintuessa ja uudistuksen toimeenpanon edetessä. Rahoitusjärjestelmän on reagoitava opiskelijamäärien muutoksiin kohtuullisella tarkasteluaikataululla.

Rahoituksen riittävyttä on seurattava myös siksi, että lukiokoulutuksen rahoituksessa käytetty yksikköhinta perustuu yksikköhintojen määräämistä edeltänyttä vuotta edeltäneenä vuonna toteutuneisiin kustannuksiin eli esimerkiksi varainhoitovuoden 2022 yksikköhintoja määrättäessä otetaan huomioon varainhoitovuoden 2019 kokonaiskustannukset. Näin ollen uuden TUVA-koulutuksen kustannuksia tulisi ensimmäisen kerran huomioiduksi määrättäessä varainhoitovuoden

2025 yksikköhintoja, joiden määräämisessä käytetään varainhoitovuoden 2022 kokonaiskustannuksia.

Kustannusvaikutusten arvioinnissa tulisi huomioida myös TUVA-koulutuksessa opiskelevien opiskelijoiden tosiasialliset lukiokoulutuksen opinnot, joita opiskelijan on lain mukaisesti mahdollista suorittaa joustavassa aikataulussa. Opintojen suorittaminen nuorten lukiokoulutuksen yleistä aikataulua joustavammin edellyttää yksilöllistä ohjausta sekä arvioinnin toteuttamista kyseisiä opintoja tarjoavalta oppilaitokselta.

OAJ huomauttaa, että lukiokoulutuksen rahoitusta pysyvästi leikkaava rahoituslain 23 b § on poistettava pysyvästi ja rahoitus palautettava lukiokoulutuksen todellisia kustannuksia vastaavaksi. Rahoitusta leikkaavalla 23 b §:llä on rahoitusmekanismin seurauksena negatiivinen vaikutus myös TUVA -koulutuksen lukio-opintojen rahoitukseen.

Huomiot ammatillisen koulutuksen järjestäjän TUVA-koulutuksen rahoituksesta

Ammatilliseen koulutukseen TUVA-koulutuksen järjestämisen kustannukset vaihtelevat opiskelijoiden ammatillisten osien valintojen mukaan. Eri alojen opetuksessa käytettävien materiaalien, välineiden tarve, käytössä kuluminen ja hankinnat ovat merkittävä kuluerä. Kustannukset vaihtelevat ja niitä muodostuu etenkin toiminnan käynnistämisvaiheessa, kun hankintoja tehdään ja oppimistilanteet järjestetään TUVA- opiskelijoille soveltuviksi. Nämä kustannukset, ala- ja aluekohtainen vaihtelu ja käynnistämisvaiheen erityistarpeet on otettava huomioon, mikä ei nyt tule riittävästi esille. Kustannusten muodostumista ja vaihtelua on myös seurattava. Koulutustarjonnan on oltava kattavaa, ja mahdollisuudet eri aloihin tutustumiseen TUVA-koulutuksen avulla on oltava riittävät. Tämäkin koulutusmuoto osaltaan toimii työvoiman saatavuuden turvaajana. On tärkeää varmistaa eri aloille osaavien ammattilaisten saatavuus. On oltava mahdollisuus hakeutua eri reittejä, päästä tutustumaan monipuolisesti aloihin ja ammatteihin ja päätyä tätä kautta opiskelemaan. (vaikka vähemmän tunnetuille aloille)

Ammatillisen koulutuksen rahoitusjärjestelmä on monimutkainen ja vaikeasti ennakoitava. Tämä vaikeus rahoituksen riittävyyden arvioimiseen tulee myös TUVA-koulutuksen järjestämiseen, mikäli rahoitusjärjestelmää ei saada selkiytettyä. Opiskelijamäärien vaihtelut ja opiskelijoiden tarve saada erilaisia tukipalveluita tuovat lisähaasteita toiminnan käynnistämiseen ja toteuttamiseen. Kokonaisuudessaan ammatillisen koulutuksen rahoituksen riittämättömyys on suurin ongelma myös tämän koulutusmuodon toteuttamiselle.

Huomiot kuntien järjestämisoikeudesta

OAJ pitää tarkennuksia tarpeellisena. Kuntien järjestämisoikeuteen esitetty täsmennys, että kunnan toimiessa lukio- tai ammatillisen koulutuksen järjestäjänä, on haettava pysyväisluonteiseen TUVA-koulutukseen järjestämislupaa, on kannatettava. Tällöin kunnan järjestämään TUVA koulutukseen voidaan osoittaa opiskelijoita vastaavasti kuten muidenkin järjestämään TUVA koulutukseen.

Huomiot muista TUVA-koulutuksen järjestämisestä ja järjestämislupaa koskevista muutosehdotuksista

Tuva- järjestämislupien haun käynnistäminen kesäkuussa 2021 vaatii myös tiedottamista sekä informaatio-ohjausvalmiutta. Pidämme hyvänä, että mahdollisten uusien järjestämislupien hakumäärän noustessa todetaan, että niiden edellyttämä rahoitus tulisi päättää lisätalousarviossa.

Muut huomiot

Eduskunta antoi 22 lausumaa hyväksyessään oppivelvollisuuslain ja siihen liittyvät liitelait. Eduskunnan antama lausuma 12. edellyttää, että ”hallitus seuraa myös TUVA-koulutuksen vaikutuksia oppilaitosverkostoon ja opiskelupaikkojen saatavuuteen alueellisen tasa-arvon näkökulmasta sekä suurilla kaupunkiseuduilla että harvaan asutuilla seuduilla.”

Nyt esitetyllä rahoitusmallilla voi myös olla vaikutuksia opiskelupaikkojen saatavuuteen. OAJ edellyttää, että TUVA-koulutuksen rahoitusjärjestelmä tunnistaa reaaliaikaisemmin opiskelijamäärien muutokset ja rahoitusjärjestelmä siten edesauttaa TUVA-koulutuksen järjestämistä ja järjestämislupien hakemista.

Lisäksi toteamme, että on erittäin tärkeää käynnistää mahdollisimman pikaisesti seuraaviin eduskunnan lausumiin sisältyvien asioiden valmistelu. Näillä lausumilla on yhtymäkohtia TUVA-koulutuksen onnistumiseen. OAJ pitää suurena puutteena sitä, että vieläkään ei ole esimerkiksi käynnistetty lausumien 9 ja 10 toimenpiteiden valmistelua:

Lausuma 9: Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin, jotta turvataan tukiopeus myös oppivelvollisille, jotka opiskelevat valmentavassa koulutuksessa sekä ammatillisessa ja lukiokoulutuksessa.

Lausuma 10: Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin, jotta turvataan ammatillisen koulutuksen sekä valmentavan koulutuksen oppivelvollisille oikeus erityisopetukseen.

OAJ korostaa, että eduskunnan lausumat 2,5-7 oppimisen tuen saatavuudesta, opinto-ohjauksen resursoinnista ja näiden toteutumisesta on huomioitava TUVA-koulutuksen toimeenpanossa. TUVA-koulutuksessa on sen luonteesta ja kohdejoukosta johtuen korostunut tarve oppimisen tuelle ja ohjaukselle.

OAJ edellyttää, että tuen tarve huomioidaan opiskelijakohtaisesti rahoitusperusteissa.

Lausuma 2: Eduskunta edellyttää, että oppivelvollisuusudistuksessa hallitus huomioi perusopetuksessa tehostettua tukea, erityistä tukea ja vaativaa erityistä tukea saaneiden oppilaiden oikeuden tukeen toisella asteella ja nivelvaiheen koulutuksessa.

Lausuma 5: Eduskunta edellyttää, että erityistä tukea tarvitsevien ja vammaisten nuorten riittävä toisen asteen koulutuspaikkojen alueellinen saatavuus ja määrä turvataan ja niitä seurataan.

Lausuma 6: Eduskunta edellyttää, että hallitus turvaa opinto-ohjauksen riittävät resurssit ja seuraa palvelujen saatavuutta.

Lausuma 7: Eduskunta edellyttää, että oppilaalle tai opiskelijalle, jolla on oppimisvaikeuksia, neuro-psykologisia ongelmia tai mielenterveyden haasteita, tulee järjestää riittävä ja tarvittava tuki koko koulutuspolulla mukaan lukien nivelvaiheen koulutus ja että tuen saatavuutta seurataan.

Viitamiess Pauliina
OAJ